

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

1988

BRNO 1991

pomoravní nivou. Vyběžek mezi úžlabinou jižně od kostela a vykrojením terasy, v němž později vznikl hlínk ciheln využívalo původní sídlo. Konec výběžku měl okrouhlý tvar s osami o délce 16 a 17 m a od terasy byl oddělen příkopem, přičemž zůstala jen prohlubeň 1 m hluboká a 13 m široká. Další stopy fortifikací zmizely, takže nemůžeme s jistotou říci, zda plošiny na S a SZ jsou pozůstatky okružního valu nebo zda stačil si rýmsval s převýšením oproti nivě 13 m.

V historických relacích se Vnorovy objevují poprvé v přídomku Parduse ze Vnorov, a to k r. 1249 /CDB IV/1, č. 271/. Je to však predikát zcela ojedinělý, neboť jindy se vždy uvádí jen jako komorník olomoucký, nebo ve spojení se svými bratry Ludomírem a Tivičím /CDB IV/1, č. 172 a mnohé další/. Listina navíc pochází z doby před r. 1270, a proto nepředpokládáme, že tvrz existovala již v tomto období. Jak vysvítá z podrobného zápisu do zemských desek z r. 1378, nemůžeme soudit na její existenci ani v tomto čase. Tehdy se však Vnorovy a další zboží staly věnným statkem držitelů veselského panství /ZDO III, 407, VIII, 5; VIII, 345/. Věnný díl se stal r. 1446 vlastnictvím Přecha z Leštiny a zpět k Veselí jej získal Mikuláš z Vojslavic /ZDO X, 394; X, 711/. Po jeho smrti dostala Vnorovy věnem dcera Barbara a po Vnorovách se r. 1480 psal Mikuláš ze Zástřizl /Hurt - Němeček 1973, 27; Dvorský 1914, 468/. Nicméně po r. 1490 na Vnorovách seděl Václav z Vojslavic, pak jiní držitelé, až r. 1518 byly připojeny definitivně k Veselí /ZDO XIV, 61; Dvorský 1914, 470-472; ZDO XVIII, 47/. R. 1515 je intabulována již pustá tvrz Vnorovy ještě jako součást panství světlovského /ZDO XVIII, 147/. Z historických zpráv můžeme tedy předpokládat, že tvrz vznikla a existovala někdy v rozmezí let 1380 - 1510, není však vyloučeno, že až v 15. st. letí.

L i t e r a t u r a :

Dvorský, F. 1914: Vlasti vědamoravská. Strážnický okres. Brno.
Hurt, R. - Němeček, B. 1973: Veselí nad Moravou. Brno.

Oberflächenuntersuchung der mittelalterlichen Feste in Vnorovy /Bez. Hodonín/. Die Feste befand sich am Ausläufer einer Terrainterrasse in die Aue des Flusses Morava, der im Jahre 1988 durch Terrainterrichtungen liquidiert worden war. Das fast kreisförmige Ausläuferende war von der Terrasse durch einen 13 m breiten Graben abgeteilt. Im 13. Jahrhundert schreibt über Vnorovy Pardus, aber die Feste entstand erst nach dem Jahre 1380, als sie Mitgift des Herrschaftsgutes Veselí war. Im Jahre 1518 ist sie bereits öde.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM FORTIFIKACÍ V NEVOJICÍCH /okr. Vyškov/

Miroslav Plaček, Hodonín
/Obr. 29, 30/

Zbytky jednoho sídla jsou situovány ve farní zahradě /Nekuda - Unger 1981, 218/ bezprostředně na jih od dr. obnovené římské, barokně rozšířené a přestavěné svatyně. Bylo zařízeno tlo svahu tak, že úroveň jeho bezesporu snížená a rozvozená obytné plošiny nepravidelného tvaru /35 x 40 m/ je o 4 m níže než okraj příkopu na jihu. Okružní příkop o šířce až 22 m je na západě narušen výše zmíněnými terénními úpravami. Na severu jsou relikty valu, který prudce spadá ke kostelu. Místo slouží jako zatravněný sad, takže sběr keramiky zde není možný.

Druhá fortifikace se nalézá 800 m záp. od popsaného sídla přímo nad železnou železniční tratí. Zdá-li se zřetelná jako nevelký chlumek zv. "Hrádek", vystupující z obdělávaného okolí. Protáhlý zarovnaný vrcholek /18 x 10 m/ se zaoblenými rohy nese stopy amatérských výkopů. Od stoupajícího hřbetu je oddělen příkopovou rozsedinou 15 m širokou, na východě a severu je lemován plošinami, na západě je úpatí odoráno. Také zde zatravněný povrch nedovoluje povrchový sběr, sondy se jevíly sterilní. Občan, který na Hrádku údajně kopal, nebyl v místě bydliště zastížen a na písemnou výzvu nereagoval. Proto je možno lokalitu klasifikovat jako středověkou fortifikaci zatím jen hypoteticky.

První zpráva o místě pochází z r. 1355, kdy se uvádí Jindřich z Nevojitě /ZDO I, 332/. Rod byl poněkud významný, jak je možno soudit z příbuzenských vztahů s předními rody. Jindřich měl za ženu Kateřinu z Vildenberka, jeho sestra Anna byla manželkou Drslava ze Strálku /ZDO III, 211; ZDO VI, 777/. Tvrz se připomíná r. 1406 a 1417 /ZDO VI, 146; ZDO IX, 61/ a předí kátpoužívá ještě Mikuláš z Ojnic a Nevojitě r. 1464 /ZDO XI, 152/.

Z historických relací tedy není možno usoudit na dobu vzniku sídla, zdá se však, že zde již sídlil Jindřich z Nevojic. Ještě staršímu založení nasvědčuje vazba na kostel románského původu. Podobně nejde rozhodnout o zániku. Stalo se tak nejspíše počátkem 16. století po připojení Nevojic k Bučovicím. K "Hrádku" nelze prozatím přiřadit relaci žádnou.

L i t e r a t u r a :

Nekuda, V. - Unger, J. 1981: Hrádky a tvrze na Moravě. Brno.

Oberflächenuntersuchung der Fortifikation in Nevojice /Bez. Vyškov/. Der Herrnsitz befindet sich im Pfarrreigen oberhalb der umgebauten romanischen Kirche. Sein unregelmässiges Areal /33 x 40 m/ ist in den Läng eingegrenzt und von einem Umlaufgraben begrenzt, der eine Breite bis von 22 m erreicht. Die Oberfläche ist ohne jedwede Mauerspuren und um 4 m tiefer, als der Südrand des Grabens. Die zweite Fortifikation /"Hausberg"/ liegt 800 m westlich von hier. Es ist dies ein ovaler Hügel, der vom aufsteigenden Terrain durch einen Graben getrennt und von Terrainterrassen umsäumt ist. Jindřich von Nevojice wird im J. 1355 angeführt, die Feste ist erstmals im Jahre 1406 erwähnt. Sie wüstete scheinbar in der 2. Hälfte des 15. Jahrhunderts. Über die Lokalität "Hrádek" /Hausberg/ liegen keine schriftliche Nachrichten vor.

POVRCHOVÝ PRŮZKUM FORTIFIKACÍ V KOBEŘICÍCH /okr. Vyškov/

Miroslav Plaček, Hodonín

/Obr. 31, 32/

3 km jv. od Koberčic poblíže rybníku Horáček stávala zaniklá středověká osada Mezilesice, při níž jsou v místě zv. "Zámčisko" dochovány stopy opevněného feudálního sídla. V literatuře je tato lokalita dostatečně známa /Červinka 1942, 77; Nekuda 1961, 65; Šaurová 1961-1964, 98 a 99; Nekuda - Unger 1981, 151/. V písemných pramenech se ves objevuje od r. 1210 jako majetek zábrdovického kláštera do r. 1531, kdy byla ves i tvrz již pustá /CDM II, č. 48; ZDB XXIV, f. 8, č. 36/. Schématický půdorys mazilesického sídla obsahuje Červinkův rukopis a asi omylem je uveden pod heslem Koberčice u V. Nekudy a J. Ungera /1981, 150/.

Tvrziště je situováno na konci klesajícího hřbetu mezi dvěma mělkými úžlabími asi 700 m jižně od rybníka. Má tvar nepravidelného oválu s osami o délce 30 a 20 m. Od hřbetu, na němž jsou reliéfní stopy příjezdové cesty, ho odděluje 6 m široký a 1,5 m hluboký příkop. Na sz. konci je půlměsíc rozesutého valu. Povrch tvrziště je rovný, pouze v čele je přfěný 1 m vysoký val a vedle něho prohlubeň. Na sz. straně se hojně nachází vypálená mazanice svědčící o dřevohlinitém charakteru zástavky. Povrchovým směrem byly získány zlomky keramiky rámcově datovatelné do 14. a 15. století. Tvrz byla zřejmě vystavěna v souvislosti s přechodem do světských rukou a zpusla již v 2. polovině 15. století, kdy připadla ke slavkovskému panství. Asi proto se v deskovém zápise z r. 1497 neuvádí /ZDB XVII, f. 10v, č. 57/.

Na západním konci Koberčic v záhybu silnice k Šaraticím stojí v místě Na valech dvě usedlosti. Severní z nich byla dle udání majitele vystavěna v r. 1922 a dodnes obsahuje kamenný valeně klenutý sklep, který byl při stavbě objeven. Vzhledem k tomu, že při stavbě silnice v r. 1889 byly zjištěny 2 m silné zdi /Ličman 1921, 245/ a tvrz existovala ještě v 17. století /Nekuda - Unger 1981, 150/, není pochyb o jejím zděném provedení. Do dnešních dob se dochoval konec dispozice přetáté silnicí ve tvaru vyvýšeného půloválu /35 x 37 m/, jenž je lemován terémním stupněm, asi po původním okružním valu. Ukončení na východní straně není jasné, ale šířkový příkop pravděpodobně byl až východně za silnicí.

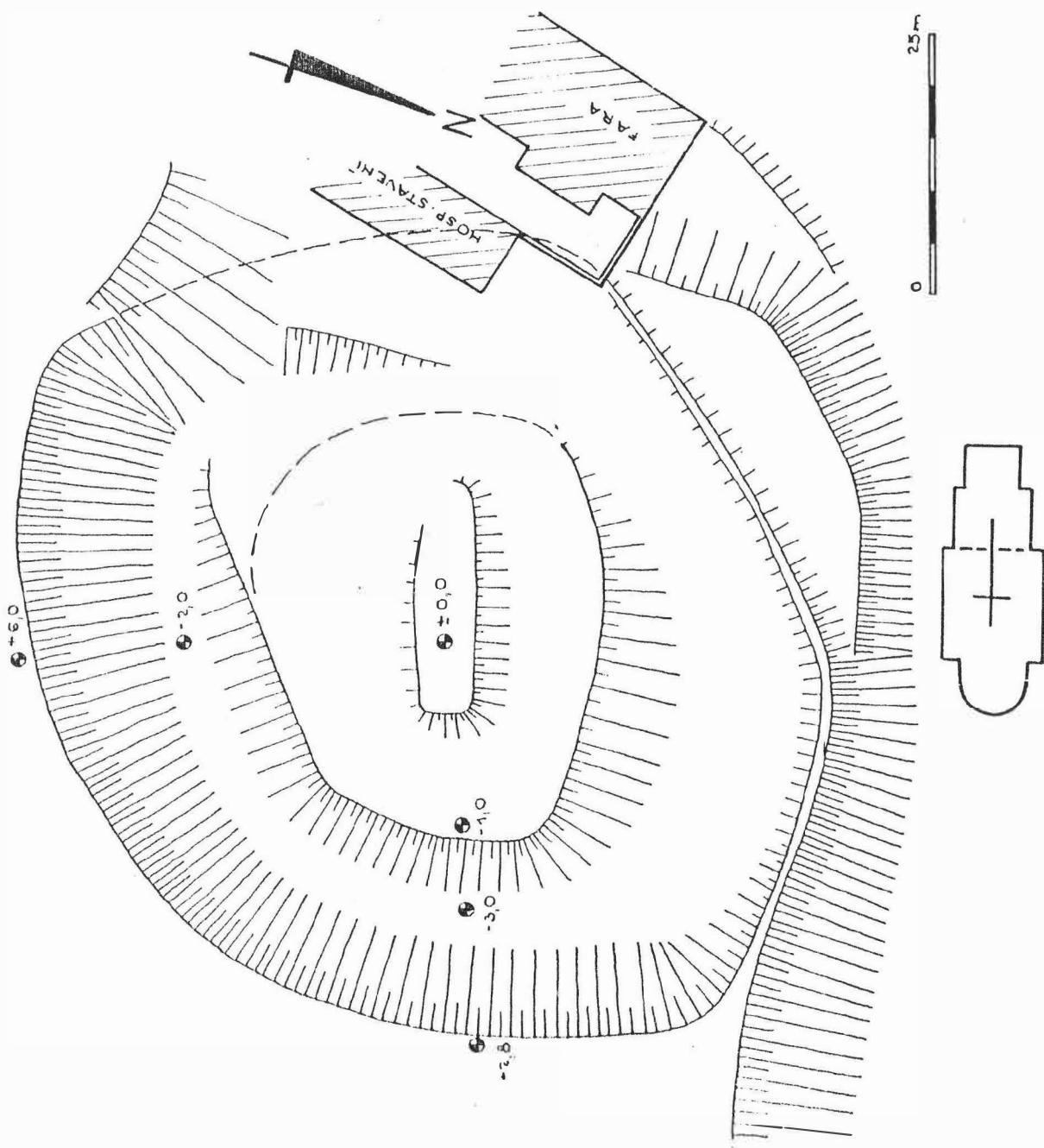
Koberčice jsou starou vsí, kterou v r. 1236 potvrdil johanitům markrabě Přemysl a v r. 1283 je zde jmenován plebán Jindřich /CDM II, č. 278; CDM IV, 214/. Románský původ kostela je nepochybný /Výzkum 1982-1983, 81/. Po Koberčicích se píše r. 1366 Vilém z Koberčic, r. 1374 se připomíná tvrz, na níž zřejmě sklil /ZDB IV, 450; CDM X, č. 220/. Datování vzniku tvrze do 14. století podporuje i keramika ze 14. století /Nekuda - Unger 1981, 151/.

L i t e r a t u r a :

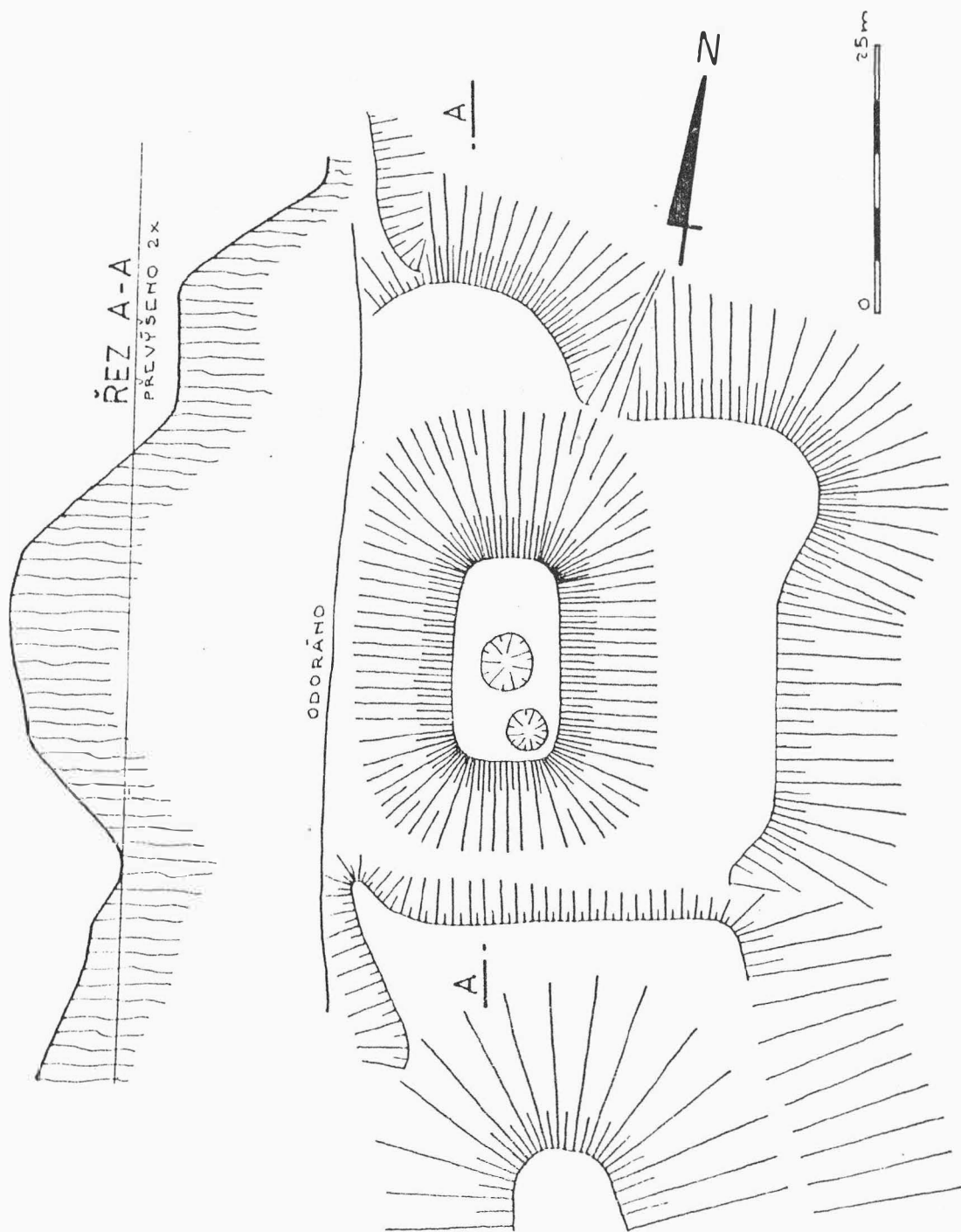
Červinka, I.L. 1942: Zapomenuté hrady, hrádky a tvrze moravské. Rkp. uložený v AÚ ČSAV Brno.

Ličman, A. 1921: Vlastivěda moravská. Slavkovský okres. Brno.

Nekuda, V. 1961: Zaniklé osady na Moravě v období feudalismu. Brno.

Obr. 29.
 Nevojice /okr. Vyškov/. Terénní náčrt tvrziště ve farní zahradě. - Terrainskizze der Feste
 im Pfarrgarten.
 Plaček, Povrchový průzkum , str. 61.

Obr. 30.

Nevojice /okr. Vyškov/, "Hrádek". Terénní náčrt a řez fortifikací.- Terrainskizze und Schnitt durch die Fortifikation.

Plaček, Povrchový průzkum , str. 61.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1988
BRNO 1991

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, Koliště 17/19
Odpovědný redaktor : Dr. J. Tejral
Redaktoři : Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchlíková, Dr. J. Unger
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : L. Trávníčková
Tisk : Oblastní ediční středisko Jihomoravské základny pracovišť ČSAV
v Brně,
technický redaktor J. Keprt
Evidenční číslo : ÚVTEL - 73332
Náklad : 450 kusů - neprodejné
Vydáno jako rukopis